

To cite this article: Basmacı, P.; Can, A. (2020). Femen ve Lgbti Gruplarının Televizyon Haberlerinde Temsili: Show Tv, Atv ve Fox Tv Örneği. International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 4(1), 145-160

Submitted: December 17, 2019

Accepted: May 12, 2020

FEMEN VE LGBTİ GRUPLARININ TELEVİZYON HABERLERİNDE TEMSİLİ: SHOW TV, ATV VE FOX TV ÖRNEĞİ¹

Pınar Basmacı²

Aytekin Can³

ÖZET

Tarihi 16. yüzyıla dayanan toplumsal hareketler, işçi hareketleri ya da öğrenci hareketleri olarak da geçmektedir. Sınıf mücadelesine dayanan toplumsal hareketler 19. yüzyılda yerini yeni toplumsal hareketlere bırakmaya başlamıştır. Yeni toplumsal hareketler aktörleri, odaklandıkları konuları ve hareket biçimleri açısından toplumsal hareketlerden çok farklı bir yerde durmaktadır. Kadınların ve eşcinsellerin hakları, kimlik mücadelesi, çevre gibi konular üzerine yoğunlaşan yeni toplumsal hareketler içerisinde birçok grup mevcuttur. FEMEN ve LGBTİ grupları da söz konusu yeni toplumsal hareketlerin bünyesinde var olan oluşumlardır.

Yeni toplumsal hareketlerin seslerini duyurabilmeleri için medyada yer almaları gerekmektedir. Ancak medyanın egemen ideolojinin kontrolünde olmasından dolayı, söz konusu grupların ve esasında egemen ideolojiye, yani medyanın ideolojisine karşı ya da ters olan her şeyin medyada yer alması diğer bir deyişle temsil edilmesi mümkün olmamaktadır. Egemen ideolojiyle ters düşen her türlü düşünce, grup ya da bireyler ya temsil edilmemekte ya da sınırlı veya olumsuz bir şekilde temsil edilmektedir.

Bu çalışmanın konusu, çalışmanın örneklemini oluşturan FEMEN ve LGBTİ gruplarının medyada temsil oranını ve içeriğini ortaya koymaktır. Bu grupların medyadaki temsil edilme oranlarının ne olduğu ve bu temsilin ne şekilde gerçekleştiği çalışmanın ana sorunsalını oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmada, FEMEN ve

¹ Bu makale “FEMEN VE LGBTİ GRUPLARININ TELEVİZYON HABERLERİNDE TEMSİLİ” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör. Pınar BASMACI, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema, pinar.basmaci@marmara.edu.tr.

³ Prof. Dr. Aytekin CAN, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema, aytekc@selcuk.edu.tr.

LGBTİ gruplarının medyadaki temsillerinin olumlu mu yoksa olumsuz bir dille mi gerçekleştiğinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Çalışma, 2010-2015 yılları, FEMEN ve LGBTİ grupları ile SHOW TV, ATV ve FOX TV ile sınırlıdır. Çalışmanın yöntemi ise nicel yöntem olup, veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Toplamda 46 haberin tespit edildiği çalışmada, LGBTİ grubunun FEMEN grubuna göre daha az temsil edildiği ortaya çıkmıştır; ayrıca her iki grubun da olumsuz bir dille temsil edildiği ortaya çıkan bir diğer sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: FEMEN, LGBTİ, Medya, Temsil.

REPRESENTATION OF FEMEN AND LGBTI GROUPS IN TELEVISION NEWS: EXAMPLE OF SHOW TV, ATV AND FOX TV

ABSTRACT

Social movements whose historical processes date to 16th century includes workers or students' movements. Social movements ground to class struggle have started to be replaced with new social movements in the 19th century. New social movements is deployed in a very different area from social movements in terms of actors, focused points and movement forms. New social movements include many different groups such as the rights of women and homosexuals, identity struggle and environmental issues. FEMEN and LGBTI groups are among the new social movements formations.

New social movements need to appear on media to become popular. However, as the media is under the domination of hegemonic ideology, it becomes impossible to be on media, in other words, to represented on media for these groups. Any ideology, group or individual contradicts with the hegemonic ideology cannot be represented or represented in a negative way.

The subject of this study is to reveal the representation and content of FEMEN and LGBTI groups in the media. The rate of representation of these groups in the media and the manner in which this representation takes place constitutes the main problematic of the study. In addition, it is aimed to reveal whether the representations of FEMEN and LGBTI groups in the media are positive or negative. The study is limited to 2010-2015, FEMEN and LGBTI groups, SHOW TV, ATV and FOX TV. The method of the study was quantitative and the data were analyzed by content analysis. A total of 46 news items were found to reveal that the LGBTI group was less represented than the FEMEN group; it is another result that both groups are represented in a negative language.

Keywords: FEMEN, LGBTİ, Media, Representation.

1. GİRİŞ

Sınıf mücadelesine dayanan ve sistem karşıtı olan toplumsal hareketler 19. yüzyılda yerini yeni toplumsal hareketlere bırakmaya başlamıştır. Çevreci, etnik, eşcinsel ve feminist hareketlerin öne çıktığı yeni toplumsal hareketler sadece konuları itibari ile değil aynı zamanda aktörleri ve hareket biçimleri olarak da toplumsal hareketlerden ayrılmaktadır. Yeni toplumsal hareketler içerisinde kadın hakları için mücadele eden birçok feminist grup bulunmasına rağmen FEMEN'in en popüler grup olduğunu söylemek mümkündür. Eylemlerini yarı çıplak ve kışkırtıcı bir şekilde gerçekleştiren FEMEN grubu, bu eylem tarzları ile dikkat çekmekte, medyada diğer feminist gruplara oranla daha fazla yer alabilmekte ve seslerini daha iyi duyurabilmektedir.

Tarih içerisinde eşcinsellerin haklarını savunmak için var olan grupların tümü daha güçlü bir mücadele verebilmek için tek bir grup altında toplanmışlar ve LGBTİ oluşumunu meydana getirmişlerdir. LGBTİ'nin kendisini sınırlandırmayan diğer bir ifade ile sadece eşcinsellerin, biseksüellerin, trans ve interseks bireylerin desteklediği değil heteroseksüellerin de benimsediği ve herhangi bir gruba dâhil olmayan bireylerin de dâhil olabildiği, eylemlerine katılabildiği bir oluşum olmasından dolayı dünya çapında çok daha fazla destekçi bulabilmektedir. Bu yüzden de LGBTİ grubunun eylemleri çok kalabalık geçmekte ve medyanın dikkatini çekerek seslerini daha iyi bir şekilde duyurabilmektedirler.

Medya ve televizyon haberleri ele alındığında eril bir dilin hâkim olduğu, kadının ve toplumdaki en büyük ötekilerden biri olan eşcinsellerin ya hiç temsil edilmediği ya da çok az temsil edildiği görülmektedir; diğer bir ifade ile medyada bir temsil sorunu yaşanmaktadır. Medyada temsil konusu 1970'li yıllarda irdelenmeye başlanmıştır, bu yüzden yeni bir kavram olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Televizyon haberlerinde temsil konusuna bakıldığında ise bu alandaki çalışmaların azlığı dikkat çekicidir. Buradan hareketle televizyon haberlerin bireyler üzerindeki etki gücü de göz önüne alındığında bu çalışmada televizyon haberlerinde temsil konusunu irdelemek literatüre sunacağı katkıdan dolayı önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmada, söz konusu grupların medyadaki temsililerini ortaya koymak amacıyla, öncelikle yeni toplumsal hareketlerden, ayrıca yeni toplumsal hareketler olarak FEMEN ve LGBTİ gruplarından bahsedilecektir. Daha sonra bu gruplarının SHOW TV, ATV ve FOX TV'de yayınlanan haberler-

deki temsilieri incelenecektir. Söz konusu kanallar ATV'nin kendisini muhafazakâr, FOX TV'nin özgürlükçü ve SHOW TV'nin ise daha dengede olarak tanımlamasından dolayı seçilmiştir. Son olarak da elde edilen bulgular tartışılacaktır.

2. Yeni Toplumsal Hareketler

19. yüzyıl eski toplumsal hareketlerin yerini yeni toplumsal hareketlere bıraktığı bir süreç olmuştur. 20. yüzyılı ise birbirini takip eden iki kuşak arasındaki farkın en büyük olduğu, krizler yüzyılı olarak tabir etmek mümkündür. Bu çağın en belirgin özelliği de geçmişin ya da daha çok kişinin çağdaş deneyimini, önceki kuşakların deneyimine bağlayan toplumsal mekanizmaların yok olmasıdır (Hobsbawm, 2007: 3). Habermas'a göre bu süreçte yeni toplumsal hareketlerin yükselmesinin nedeni, anlamın ve özgürlüğün kaybolması, daha önce sorgulanamaz olan şeylerin sorgulanabilir olması ve yönetim yapısının, söz konusu sorunlara karşı yetersiz kalmasıdır (Crossley, 2002: 162).

Yeni toplumsal hareketler, eski hareketlerden pek çok yönden ayrılmaktadır. Eski toplumsal hareketler, işçi eylemleri ile özdeşleşmiş, sadece ekonomik ve sınıf tabanlı olarak çatışmaktaydı. Fakat yeni toplumsal hareketler, eski toplumsal hareketlerden ayrılarak devletin görmezden geldiği sorunlar üzerine eğilmektedir. Ayrıca ortaya çıkış ve örgütlenme şekilleri ile de farklılıklar göstermektedir (Lelandais, 2009: 65-68). Bu açıdan yeni toplumsal hareketlere bakıldığında çevreci, etnik, eşcinsel ve feminist hareketlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu yeni hareket küreselleşme karşıtıdır ve genellikle eşitlik, farklılık, katılım ve kimlik konularına ağırlık vermektedir (Çalı, 2006: 23-24).

Yeni toplumsal hareketlerin örgütlenme biçimleri, muhalif oldukları sistemin karşısında alternatif yapılar oluşturmayı hedeflemektedir. Bu hareketlerde gönüllük temel alınmakta, imcece usulü yardımlaşma egemen olmakta, lider yerine sözcü ön plana çıkarılmakta, kendilerine dâhil olan hareketler bileşenler olarak adlandırılmakta ve çatışan hareketler bile aynı koalisyon altında yer bulabilmekte, aktivist sözcüğü tercih edilmekte, oy yerine uzlaşma ve ikna süreçleri uygulamakta ve daha katılımcı bir demokrasi arayışı söz konusu olmaktadır. Bu hareketler merkezsiz ve hiyerarşisizdir (Şener, 2006: 116-118). Yeni sosyal hareketlerin eski sosyal hareketlere göre bir diğer farkı ise yeni sosyal hareketlerin devlet erkini ele geçirme hedefi yerine sivil toplum alanını özgürleştirme hedeflerinin olmasıdır (Touraine, 1985: 780).

2.1. Yeni Bir Toplumsal Hareket Olarak FEMEN

10 Nisan 2008 tarihinde kurulan FEMEN grubunun kurucusu Anna Hutsol, lideri ise İna Shevchenko'dur (femen.org). FEMEN grubu kadın hakları üzerine kurulmuş bir grup olmakla birlikte ana ideolojilerinden biri feminizmdir. Bu yüzden feminizmden bahsetmek grubu ve eylemlerini anlamlandırabilmek adına önemlidir. Feminizm kısaca kadınların, erkekler tarafından denetim altına alındıklarını ifade ederek, kadınların toplumdaki yerini sorgulayan ve politik, felsefi ve etik akımların tümüdür. (Akca ve Tönel, 2011: 14-15). Tarihsel olarak ele alındığında feminizm ilk olarak 18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarında ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Bu sürece damgasını vuran kadınların oy hakkı mücadelesidir (Saygılıgil, 2016: 13-15).

Feminist siyasetin belirleyici özelliği modern endüstrileşmiş toplumlarda erkek egemenliğinin kendini nasıl sürdürdüğü ve kadınlara bu egemenliği nasıl kabul ettirdiğini sorgulayan eleştirel yaklaşımlardır. Bu konuda çok fazla görüş ve yaklaşım vardır. Fakat söz konusu tartışmaların belli noktalara odaklandığı söylenebilir. Örneğin kadın emeğinin ev içinde karşılığı ödenmeyen bir emek türü oluşu ve kadınların yaptığı bu işlerin toplum tarafından neden önemsiz ve değersiz kabul edildiği bu tartışmaların önemli bir boyutudur. Buna ek olarak kadın cinselliğinin denetlenmesi, bekâret, annelik, namus gibi cinsel ahlak kurallarında erkeklerin yararının ön plana alınması tartışmanın bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Dahası modern toplumların kamusal yaşamında kadınların neden ikincil, ayrımcı ve hatta dışlayıcı bir konumda oldukları, neden eşit katılım ve temsil olanağı elde edemedikleri, kamusal yaşamın neden erkek denetiminde olduğu tartışmaların başka bir boyutudur (Sancar, 2014: 35).

2.2 Yeni Bir Toplumsal Hareket Olarak LGBTİ

“Türk Gey Club öncülüğünde kurulan Türkiye LGBTİ Birliği, LGBTİ Örgüt ve Siteler arasındaki birlik ve beraberliğin sağlanması amacını taşımaktadır” (lgbti.org). LGBTİ ilk olarak gey hareketleri ile ortaya çıkmış, sonrasında bünyesine lezbiyenleri alarak GL olmuş, sonraki yıllarda biseksüeller, transseksüeller ile travestileri de alarak LBGT olmuştur. Daha sonra da genişlemeye devam ederek trans bireyleri T başlığında toplamış ve interseksüelleri de bünyesine dâhil ederek LGBTİ olmuştur.

Eşcinsel terimi ilk kez 1869'da İsveçli bir doktor tarafından önerilmiş ve ünlü seksolog Havelock Ellis tarafından benimsenmiştir. 1890 sonrası yaygınlaşmaya

başlayan terim patolojikleştirici (hastalıklı) tıbbi bir söylem içerisinde kullanılmıştır. 1960-70'lerde bu kullanımdan uzaklaşmak için gey ve lezbiyen terimleri kullanılmaya başlanmıştır. Gey kurtuluş hareketleri çerçevesinde eşcinsel kimlik sorgulanmaya başlanmış ve yeni bir kimlik oluşumu olarak öne çıkmaya başlamıştır. 90'lardan itibaren ise bu kavramların yerini queer almış ve önemli bir söylemsel dönüşüm geçirmiştir (Özkazanç, 2015: 93). Pek çok eşcinselin queer terimini benimsemelerindeki en önemli nedenlerden biri de kendilerini hem heteroseksüellerden hem de "gey toplulukları"ndan ayırmaktır (Grosz, 2011: 23). Çünkü queer terimi sadece geyleri değil, aynı zamanda "normal" olmayan tüm cinsellikleri de içine almaktadır.

Queer kuram cinsiyetin sabit olmadığına ve söz konusu kavramın koşullara göre şekillendiğine dikkat çekmekte ve topluma yayılmış olan heteroseksüel mantığı yıkmamanın yollarını aramaktadır (Öztürk, 2011: 5). Bu açıdan ele alındığında queeri sınırlamak ve sabitletmesini beklemek doğru bir tutum olmayacaktır. Çünkü anlam karşılığı tuhaf pratikler olan queer kavramı heteroseksüelleri de diğer bir deyişle; çokeşlilik, grup seks, sado-mazoşizm, çeşitli fetişizmler, nemfomanı, para karşılığı seks, porno bağımlılığı ya da cinsel sapkınlık olarak anılan başka pratikleri de kapsamaktadır. Bunların ortak noktası hepsinin rızaya dayalı olmasıdır (Özkazanç, 2015: 110).

3. FEMEN ve LGBTİ Gruplarının Televizyon Haberlerinde Temsili

Çalışmada 2010-2015 yılları arasında FEMEN ve LGBTİ gruplarının söz konusu haber kanallarındaki temsili ele alınmış ve elde edilen veriler kodlama cetvelinde yapılan işaretlemelerden sonra SPSS'e geçirilmiştir. Sonuçlara ulaşabilmek için de frekans analizi, çoklu frekans analizi ve çapraz tablolama analizleri kullanılmıştır. Çalışmada genel verilere ulaşabilmek için frekans; birden fazla işaretleme için yapıldığı kategoriler için çoklu frekans; kanallarla ilgili detaylı bilgilere ulaşabilmek ve karşılaştırma yapabilmek için de filtreleme ve çapraz tablolama analizleri kullanılmıştır.

Kodlama cetvelinde haberin tarihi, televizyon kanalı, haber program türü; yani ara, ana ve gece haberlerinden hangisinde yayınlandığı, haberin süresi, haberin kaynağı, haber kaynağı dışındaki kaynaklar, haber kaynağına yönelik tutum, haber kaynağı dışındaki kaynaklara yönelik tutum, haberin anlatım tarzı ve üslubu (abartılı, bilgilendirici, eleştirel...), haberde kullanılan sıfatların olumlu mu, olumsuz mu ya da yansız mı olduğu, haberde kullanılan yüklemelerin olumlu mu, olum-

suz mu olduğu, haberde kullanılan ideoloji inşa stratejilerinden hangisinin kullanıldığı (meşrulaştırma, gizleme/gizemleştirme, birleştirme, parçasallaştırma, şeyleştirme) ve son olarak da haberde kullanılan cümle yapılarının etkin mi yoksa edilgen mi olduğu incelenmiştir.

Kanal bazında incelemelere geçmeden önce kısaca genel verilerden bahsetmek çalışma açısından faydalı olacaktır. 2010-2015 yılları arasında incelenen SHOW TV, ATV ve FOX TV kanallarında, FEMEN ve LGBTİ grupları ile ilgili yapılan haberlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2010 yılında 1, 2011’de 3, 2012’de 36, 2013’te 6 haber yapıldığı ve 2014 ile 2015 yılları arasında ise hiç haber yapılmadığı sonucuna varılmıştır. Buna göre en fazla haberin 2012 yılında yapıldığı görülmektedir. Bunun nedeni FEMEN grubunun 2012 yılında Türkiye’de yapmış olduğu eylemdir. 2014 yılında da eylem yapmış olsalar da bu eyleme söz konusu kanallarda yer verilmediği görülmektedir.

Çalışmada yer alan kanalların altı yıl boyunca FEMEN ve LGBTİ grupları ile ilgili yaptıkları haberlerin dağılımı ise şöyledir: SHOW TV 13, ATV 10 ve FOX TV 23. Bu veriler doğrultusunda en fazla haberi FOX TV’nin yaptığı görülmektedir.

Son olarak da kanalların altı yıl boyunca toplamda yaptıkları 46 haberin 39’u FEMEN ve 7’si de LGBTİ ile ilgilidir. Aradaki farkın nedeni ise yine FEMEN grubunun 2012 yılında Türkiye’de yapmış olduğu eylemdir.

3.1. SHOW TV

Kanalın 2010, 2014 ve 2015 yıllarında haber kaynakları ile ilgili hiç haber yapmadığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte 2011 yılında FEMEN ile ilgili hiç haber yapmazken LGBTİ ile ilgili 1 haber yapmıştır. 2012 yılında ise 8 FEMEN haberi varken LGBTİ haberi ise yoktur. 2013’de de 3 FEMEN ve 1 LGBTİ haberi yapılmıştır. 11 FEMEN haberinin 1’i ara, 10’u ana haberde; 2 LGBTİ haberi ise 1 ara ve 1 ana haberde verilmiştir. Haberlerin süresi 72 sn ile 225 sn arasında değişmektedir. En uzun haber süresi FEMEN’e ayrılmış ve genel süre içerisinde %84,6 ile en fazla zaman yine FEMEN’e ait olmuştur.

Birden fazla işaretlemenin yapılabildiği haber kaynağı dışında habere konu edilen kaynaklarda toplamda FEMEN için 6 ve LGBTİ için 1 kez işaretleme yapılmıştır. Bu işaretlemelerde “CHP, polis, dindar kesim, Putin ve diğer” seçenekleri ortaya çıkmıştır. Söz konusu seçeneklerden LGBTİ için sadece CHP’nin habere konu edildiği, FEMEN için ise diğerlerinden bahsedildiği görülmektedir. Tutum ise

CHP'ye karşı olumsuz; Putin'e karşı hem olumlu hem yansız; polise karşı olumlu; dindar kesim ve diğere karşı ise yansızdır.

Tablo 1: SHOW TV'nin Haberlerde Kullandığı Tarz ve Üslubun Çoklu Frekans Analizi ve Çapraz Tablolamanın Birleşimi

	Sonuçlar			
	Sayı	Yüzde		
	FEMEN -			
	LGBTİ			
Abartılı	1	0	2,2%	
Bilgilendirici	4	1	11,1%	
Eleştirel	8	1	20,0%	
Kaygı Uyandırıcı	1	0	2,2%	
Sansasyonel	1	1	4,4%	
Umut Verici	1	0	2,2%	
Uyarıcı	1	0	2,2%	
Yargılayıcı, Suçlayıcı	8	0	17,8%	
Öyküleyici	2	0	4,4%	
Dışlayıcı	7	2	20,0%	
Alaycı	5	1	13,3%	
Toplam	39	6	45	100,0%

Birden fazla işaretlemenin yapılabildiği haberin anlatım tarzı ve üslubu değerlendirildiğinde de FEMEN için eleştirel, yargılayıcı, suçlayıcı, dışlayıcı ve alaycı seçeneklerinin; LGBTİ için ise sadece dışlayıcı seçeneğinin öne çıktığı görülmüştür. İşaretleme oranlarına bakıldığında da FEMEN haberlerindeki işaretlemenin dikate değer derecede fazla olduğu görülmektedir.

Kullanılan sıfatlarda FEMEN için çok büyük oranda olumsuz kullanılması önemli bir sonuçtur. Çıkan sonuçlarda 11 FEMEN haberinin 10 tanesinde olumsuz sıfatlar kullanılırken, 1 tanesinde olumlu kullanılmıştır. LGBTİ için ise 1 haberde olumsuz 1 haberde ise yansız sıfatlar kullanılmıştır. Sadece olumlu ve olumsuz seçeneklerinin bulunduğu yüklemere bakıldığında ise yine 9 haberde olumsuz ve 2 haberde olumlu; LGBTİ için sadece olumlu yüklemeler kullanılmıştır.

İşaretleme yapmanın zorunlu olmadığı haberde kullanılan ideoloji inşa stratejilerine bakıldığında ise SHOW TV'nin 11 FEMEN haberinin 10 tanesinde ideoloji inşa stratejisine başvurduğu görülmüştür. Bu haberlerin 3 tanesinde birleştirme, 1 tanesinde parçasallaşma ve 6 tanesinde ise şeyleştirme kullanmıştır. 2 LGBTİ haberinin ise 1 tanesinde birleştirme ideoloji inşa stratejisi kullanmıştır.

Haber kaynağına yönelik tutuma bakıldığında FEMEN için 9 haberde olumsuz, 2 haberde yansız; LGBTİ'ye karşı 1 haberde olumsuz ve 1 haberde yansız bir tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. SHOW TV'nin haber kaynaklarına karşı hiçbir haberde olumlu bir tutum sergilememesi ilginç bir sonuçtur. Cümle yapıları ise FEMEN için 10 haberde etkin, 1 haberde edilgin iken; LGBTİ'ye karşı 1 haberde etkin ve 1 haberde edilgindir.

Dış sesin "...Gösteri sakın gidiyordu. Aniden ortaya rahibe kıyafeti giymiş FEMENLER çıktılar. Gösteriyi protesto ettiler. Eşcinsellere dokunmayın dediler..." ve Türkiye'deki eylemle ilgili "...Çevredeki turistler şaşkınlıkla izledi..." söylemi olumsuz tutumu ortaya koymaktadır. Burada şunu belirtmek gerekir ki kanalın turistler diye bahsettiği yabancı turistler değil, orada bulunan halktır. Kanal vatandaşlar demek yerine turistler demeyi tercih etmiştir. Bu da tamamen bilinçli olarak kullanılan bir ifadedir. Başka bir haberde de "Önce barikat kurdular, sonra memelerini açtılar" cümlesi kullanılmaktadır.

LGBTİ haberinden birinde "Dün İstanbul'da son derece ilginç bir eylem vardı" denilmesi, grubu dışlamakta ve haberi alaycı bir ifade ile vermektedir.

3.2. ATV

2011, 2014 ve 2015 yıllarında haber kaynakları ile ilgili hiç haber yapmayan ATV, FEMEN için toplamda 7, LGBTİ için 3 haber yapmıştır. 7 FEMEN haberinin hepsini 2012 yılında yapan ATV, 3 LGBTİ haberinin ise 1 tanesinin 2010 yılında yaparken 2 tanesini de 2013 yılında yapmıştır. FEMEN haberlerinin 4'ünü ara, 3'ünü ana; LGBTİ haberlerinin ise hepsini ara haberlerde yayınlanmıştır. 6 yıl boyunca sadece 3 LGBTİ haberi yapan ATV'nin bu haberleri prime time zaman diliminde vermeyi tercih etmemesi, haber kaynağını tamamıyla yok saymasa da geri plana attığını göstermektedir. Haber süreleri 75 sn ile 153 sn arasında değişmektedir. En yüksek süreli haber FEMEN için yapılmış olup; toplam sürenin %70'i yine FEMEN'e ayrılmıştır.

Birden fazla işaretlemenin yapılabildiği haber kaynağı dışında habere konu edilen kaynaklarda toplamda FEMEN için 6 ve LGBTİ için 8 kez işaretleme yapılmıştır. Bu işaretlemelelerde "AKP, CHP, BDP, polis, dindar kesim ve diğer" seçenekleri

ortaya çıkmıştır. Söz konusu seçeneklerden FEMEN için BDP, dindar kesim ve diğer seçenekleri işaretlenirken; LGBTİ için AKP, CHP, BDP, polis, dindar kesim seçenekleri işaretlenmiştir. Tutum ise CHP'ye karşı olumsuz; Putin'e karşı hem olumlu hem yansız; polise karşı olumlu; dindar kesim ve diğere karşı ise yansızdır. Bu kaynaklara yönelik tutuma bakıldığında ATV'nin AKP'ye karşı olumlu; polise karşı olumsuz; dindar kesime karşı hem olumsuz hem yansız; geride kalan kaynaklar için de yansız olduğu görülmektedir.

Tablo 2: ATV'nin Haberlerde Kullandığı Tarz ve Üslubun Çoklu Frekans Analizi ve Çapraz Tablolamanın Birleşimi

	Sonuçlar		Yüzde
	Sayı		
	FEMEN - LGBTİ		
Bilgilendirici	3	0	7,1%
Eleştirel	4	3	16,7%
Kaygı Uyandırıcı	3	2	11,9%
Sansasyonel	0	2	4,8%
Tehditkâr	0	2	4,8%
Uyarıcı	2	2	9,5%
Yargılayıcı, Suçlayıcı	4	3	16,7%
Örnekleyici	0	2	4,8%
Dışlayıcı	4	3	16,7%
Alaycı	3	0	7,1%
	23	19	
Toplam		42	100,0%

Her iki grup için de en fazla işaretlenen seçeneklerin eleştirel, yargılayıcı, suçlayıcı ve dışlayıcı seçenekleri olmuştur.

Haber kullanılan sıfatlar incelendiğinde her iki kaynak için de tamamen olumsuz olması ilginç bir sonuçtur. Yansız seçeneğinin bulunmadığı aktarma yüklemeleri ise FEMEN için 5 haberde olumsuz ve 2 haberde olumlu; LGBTİ için 2 haberde olumlu ve 1 haberde olumsuzdur.

Haberde kullanılan ideoloji inşa stratejilerinde 7 FEMEN haberinin 4 tanesinde ve sadece söyleştirme kullanılmıştır. 3 LGBTİ haberinde ise birleştirme kullanılmıştır. FEMEN için yalnızca söyleştirme seçeneğinin kullanılması söz konusu

kaynağa karşı olan olumsuz tutum ve haber içeriğinin saptırıldığının ortaya çıkması açısından önemli bir veridir. Haber kaynaklarına olan tutum incelendiğinde FEMEN'e yönelik tutumun 5 haberde olumsuz ve 2 haberde yansız olması da bu durumu destekler niteliktedir. LGBTİ'ye yönelik tutum ise 3 haberde de olumsuzdur. Cümle yapıları da kaynaklara yönelik tutumla aynı oranlarda olup FEMEN ile ilgili 5 haberde etkin, 2 haberde edilgin ve LGBTİ ile ilgili haberlerde tamamen etkindir.

“Bu kez Paris’i birbirine kattılar... Klasik eylemlerinde olduğu gibi yine çıplak ve çılglık çılgıydılar...”, “Ukraynalı FEMEN grubu Sultanahmet’i karıştırdı”, “8 Mart’ın olay konukları!” şeklindeki ifadeler FEMEN'e karşı olan tutumu özetlemektedir. Ayrıca haberlerde eylemlerin içeriği geri planda kalmakta ve sadece çıplaklıkları vurgulanmaktadır.

ATV LGBTİ'ye karşı da olumsuz bir tutum sergilemektedir. “Meclis’te sıra dışı tartışma” KJ’li haberde eşcinsellerin hakların korumaya yönelik CHP’nin sunduğu yasa tasarısından bahsedilmektedir. Haberde hem LGBTİ’li bireyler dışlanmakta hem de CHP olumsuz ifadelerle sunulmaktadır. CHP’ye tek desteğin BDP’den geldiği vurgulanmaktadır. Bu vurgunun nedeni BDP’nin toplum tarafından onaylanmayan bir parti olmasıdır. Yasa tasarısı AKP’nin itirazları ile reddedilmiştir ve kanal bunu AKP’yi olumlayarak vermiştir.

3.3. FOX TV

FOX TV sadece 2011 ve 2012 yılında haber yapmış ve FEMEN için 21 haber yaparken; LGBTİ için sadece 2 haber yapmıştır. 21 FEMEN haberinin tamamı 2012 yılına ait iken; 2 LGBTİ haberi de 2011 yılına aittir. FEMEN haberlerinin 12’si ara, 5’i ana, 4’ü gece haberlerinde; LGBTİ haberlerinin tamamı ara haberlerde yayınlanmıştır. ATV’de olduğu gibi LGBTİ haberlerini prime time zaman diliminde vermeyi tercih etmeyen FOX TV de haber kaynağını geri plana atmıştır. Haber süreleri 60 sn ile 201 sn arasında değişmiş ve en uzun süreli haber FEMEN için yapılmıştır. Buna ek olarak toplam sürenin %91,3’ü FEMEN’e ayrılmıştır. Diğer bir kaynak olarak “polis, dindar kesim ve diğer” seçeneklerini kullanmışlardır ve sadece FEMEN ile ilgili haberlerde başka bir kaynağa yer vermişlerdir. Kanalın tutumu ise polise karşı olumlu ve yansız; dindar kesime karşı olumsuz ve diğere karşı yansızdır.

Tablo 3: FOX TV'nin Haberlerde Kullandığı Tarz ve Üslubun Çoklu Frekans Analizi ve Çapraz Tablolamanın Birleşimi

	Sonuçlar		Yüzde
	Sayı		
	FEMEN -LGBTİ		
Abartılı	2	0	2,4%
Bilgilendirici	7	2	10,7%
Eleştirel	17	2	22,6%
Kaygı Uyandırıcı	5	0	6,0%
Magazinsel	1	0	1,2%
Takdir Edici, Övücü	1	0	1,2%
Uyarıcı	2	0	2,4%
Yargılayıcı, Suçlayıcı	15	2	20,2%
Örnekleyici	1	0	1,2%
Öyküleyici	3	0	3,6%
Dışlayıcı	18	2	23,8%
Alaycı	4	0	4,8%
	76	8	
Toplam		84	100,0%

Haberin tarz ve üslubunda LGBTİ için sadece bilgilendirici, eleştirel, yargılayıcı, suçlayıcı ve dışlayıcı seçenekleri kullanılırken; FEMEN için 12 seçenek kullanılmış ama yoğunluklu olarak dışlayıcı, eleştirel ve yargılayıcı, suçlayıcı seçenekleri öne çıkmıştır.

Haberde kullanılan sıfatlara bakıldığında hiçbir haberde yansız sıfatların kullanılmaması; FEMEN için sadece 1 haberde olumlu sıfat kullanılırken, 20 haberde sıfatların olumsuz olması ve LGBTİ için de tamamen olumsuz sıfatların kullanılması çalışma açısından önemli bir sonuçtur. Yansız seçeneğinin olmadığı kullanılan yüklemelerde FEMEN için 14 haberde olumsuz ve 7 haberde olumlu iken; LGBTİ için 1 haberde olumlu ve 1 haberde olumsuzdur.

Haberde kullanılan ideoloji inşa stratejilerinde FEMEN için 17 haberde ve LGBTİ için 1 haberde ideoloji inşa stratejisinin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. FEMEN için 1 haberde meşrulaştırma kullanırken 16 haberde şeyleştirme; LGBTİ için ise 1

haberde parçasallaşma kullanılmıştır. Haber kaynağına yönelik tutum bu sonuçlarla doğru orantıdadır. Haber kaynağına yönelik tutum, FEMEN için 17 haberde olumsuz, 3 haberde yansız ve 1 haberde olumlu; LGBTİ için 1 haberde olumlu ve 1 haberde olumsuzdur. Cümle yapıları FEMEN için 19 haberde etkin ve 2 haberde edilgin iken; LGBTİ haberlerinde 2 haberde de etkindir.

Fatih Portakal: Bu FEMENLER'in ne olduğu belirsiz aslında. Parayla mı yapıyorlar parasız mı yapıyorlar... Bize de bekliyoruz bir kez daha. Geçtiğimiz aylarda gelmişlerdi. Sultanahmet'te apar topar alınmışlardı. Bize de gelin bir kez daha gösteri yapın.

Fatih Portakal: Nasıl buldunuz? Bence iğrençti. Deli danalar gibi bağıryorlar. Para karşılığında sponsorla yapıyorlar.

Fatih Portakal kesin bir hükümle grubu yargılamaktadır. Ancak zaten grup üyeleri bu durumu açıklamışlardır. Yol ve kalma paralarını anlaştıkları firmaların karşıladığını, fakat eylemler ile şirketlerin ya da sponsorların hiç bir bağlantısının olmadığını dile getirmişlerdi. Şunu da belirtmek gerekir ki bu durumu gizli bir şekilde yapmamaktadırlar. Her ne kadar kanallar bunu kendilerinin ortaya çıkardığı gizli bir bilgiymiş gibi lanse etmeye çalışsalar da, basına firmayla birlikte çıkmaktadırlar.

Fatih Portakal: Kadın haklarını soyunarak savunan FEMEN var... Bunlar iç çamaşırı pek giymeyen bir grup (Gülüyor) (Burada konu, grubun Türkiye'ye iç çamaşırı firmasının sponsorluğu ile gelmiş olması). Ama bunlara sponsor olan da bir iç çamaşırı firması. İşin tuhafılığı burada. Kadınlar zaten giymiyorlar ki... Düşünsenize bunlar eylem yapıyorlar. Üstünü başını çıkarıyorlar falan. Polis bunları bertaraf etmeye çalışıyor. Vatandaş da polise saldırıyor. Bıraksanıza eylem yapıyorlar diye...

Fatih Portakal: ...Bekliyoruz, gelsinler. Bol bol da eylem yapsınlar...

Fatih Portakal: Bize de gelecekler. En kısa zamanda bekliyoruz.

FEMEN grubuna olan tutum çok açık bir şekilde görülmektedir. Alaycı, dışlayıcı, suçlayıcı ve olumsuz ifadeler kullanılmaktadır. Bunlara ek olarak "Dünyanın yaka silktiği...", "Sağlık kontrolünden geçirilirken çıplak değillerdi. Üzerlerinde bornozları vardı. Belki de dünya onları ilk kez böyle gördü..." cümleleri de çıkan sonuçları desteklemektedir.

LGBTİ haberlerinde kanal her ne kadar saygı duyuyor ve olumsuz tutum sergileyenleri eleştiriyormuş gibi gözükse de aslında kendisi de dışlayan bir dil kullanmaktadır. Durumu açıklamak gerekirse:

Fatih Portakal: Kesinlikle tasvip etmiyorum ama netice itibariyle onların da yaşamı bu, onlar da bu toplumda yaşıyor, onların da sesini duyurmak zorundayız...

Fatih Portakal: Sıra farklı yaşam tarzını süren insanların haberinde. Onlar eşcinsel sayın seyirciler... Onların buraya nasıl getirildiği (Onur Yürüyüşünden bahsediliyor), kendileri mi geldi? Yoksa başka bir şekilde mi? Orasını pas geçmek lazım... Tabi ki bunların yaşam tarzını tasvip etmiyorum. Ama netice itibari ile bu insanlar da toplumun bir parçası ve bir birey olarak görülmek istiyorlar...

SONUÇ

Çalışmada egemen ideoloji ve medya tarafından ötekileştirilen gruplardan olan FEMEN ile LGBTİ gruplarının televizyon haberlerindeki temsilleri incelenmiştir. Bu bağlamda söz konusu grupların temsil edilip edilmediği, ne oranda ve ne şekilde temsil edildikleri araştırılmıştır. Bunun içinde ATV, FOX TV ve SHOW TV'nin 2010-2015 yılları arasındaki FEMEN ve LGBTİ gruplarına dair televizyon haberleri ele alınmıştır. İçerik analizi yöntemi kullanılan çalışmada; 6 yılda toplam 46 haber yapıldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak ise söz konusu grupların çok sınırlı bir şekilde temsil edildiği ve bazı yıllarda da hiç haberi yapılmayarak tamamen göz ardı edildiği görülmektedir. Bu grupları yok saymak, onları olumsuz temsil etmek kadar ideolojiktir ve medya sahiplerinin bilinçli bir yok sayma politikası söz konusudur.

Haber içeriklerinde ve sunuşlarında FEMEN'e karşı LGBTİ'ye olduğundan daha olumsuz bir tutum olduğu görülmektedir. Ancak yine de çıkan sayısal sonuçlar değerlendirildiğinde her iki gruba yönelik tutumun olumsuz olduğu görülmektedir. LGBTİ'nin toplum tarafından dışlanmasına neden olacak söylemler kullanılmakta; FEMEN için ise yaptığı eylemlere hiç bir zaman odaklanmayan sadece üstsüz eylemlerini ve çıplaklığını konuşan, toplumu da bu açıdan yönlendiren bir temsiliyet ortaya konmaktadır. Feminizmin mücadele alanı ataerkil ideolojiyi yıkmaktır. Bu durum da egemen ideoloji için büyük bir tehlike unsurudur ve FEMEN'e karşı olan temsiliyetin, çıplaklığın öne çıkarılarak eylem nedenlerinin üzerinde durulmaması ve önemsizleştirilmesinin nedenini açıklar niteliktedir.

Son olarak da şunu söylemek mümkündür ki özgürlükçü ya da muhafazakârlığı ile öne çıkan medya kurumlarında, bu gruplara olan tutum arasında farkın olmaması, bu grupların yaşadıkları temsil sorununu ortaya koymaktadır. Bu durum da sistem karşıtı olan grupların egemen ideolojinin elinde olan medya tarafından çok da farklı şekillerde ele alınmadığını ortaya koymaktadır. Tüm sonuçlar göz önüne alındığında, egemen ideolojinin yarattığı sistemin dışında ya da bu sisteme karşı

olan düşünce, birey ve grupların sisteme zarar verdiği ya da verme ihtimali olduğundan dolayı, egemen ideolojinin elinde olan medya kurumlarında ya kendilerine hiç yer bulamadığı ya da sınırlı bir yere sahip olduğu sonucuna varılabilir. Çıkan sonuçlar incelendiğinde medyanın egemen ideoloji dışındaki seslere yer verdiği, ancak bunu yaparken söz konusu farklı seslere karşı tarafsız ve adil olmadığı ve benzer şekilde olayları istediği şekilde yorumladığı görülmektedir. Bu bağlamda medya söz konusu sesleri ya görmezden gelmekte ya da olumsuz bir temsiliyet ortaya koyarak varlıklarını devam ettirmelerine izin vermektedir. Bu durum da söz konusu grupların toplumda var oluşlarını ve toplum tarafından kabullenilmelerini pek de mümkün kılmamaktadır.

KAYNAKÇA

Akca, E. B. ve Tönel, E. (2011). “Erkek(lik) Çalışmalarına Teorik Bir Çerçeve: Feminist Çalışmalardan Hegemonik Erkekliğe”. İlker Erdoğan (ed), *Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil* içinde (s. 11-41), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Crossley, N. (2002). “*Making Sense of Social Movements*”. Philadelphia: Open University Press.

Çalı, H. H. (2006). “*Çevreci Toplumsal Hareket Olarak Greenpeace Türkiye*”. (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

“*FEMEN About Us*”. <http://femen.org/about-us/> (Erişim Tarihi: 14.05.2016).

Grosz, E. (2011). “Deneyisel Arzu: Queer Öznelliğini Yeniden Düşünmek”. *Cogito: Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram*, Sayı: 65-66, Sayfa: 7-37.

Hobsbawm, E. (2007). “*Kısa 20. yüzyıl 1914-1991 Aşırılıklar Çağı*”. Yavuz Alogan (çev.), İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Lelandais, G. E. (2009) “Sosyal Hareketler Teorileri ve Küreselleşme”. Barış Çoban (haz), *Küreselleşme, Direniş, Ütopya Yeni Toplumsal Hareketler Küreselleşme Çağında Toplumsal Muhalefet* içinde (s. 63-91), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

“*LGBTİ*”. <http://lgbti.org/> (Erişim Tarihi: 30.05.2016).

Özkazanç, A. (2015). “*Feminizm ve Queer Kuram*”. Ankara: Dipnot Yayınları.

Öztürk, Ş. (2011). “Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram”. *Cogito: Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram*, Sayı: 65-66, Sayfa: 5-7.

Sancar, S. (2014). “*Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*”. İstanbul: İletişim Yayınları.

Saygılıgil, F. (Ed) (2016). “*Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*”. Ankara: Dipnot Yayınları.

Şener, G. (2006). “*Küresel Kapitalizmin Yeni Kamusal Alanı Olarak İnternet: Yeni Toplumsal Hareketlerin İnterneti Kullanımı*”. (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Touraine, A. (1985). “An Introduction to the Study of Social Movements”. *Social Research*, Cilt:52, Sayı:4, Sayfa: 749-787.